

AZ EURÓPAI MONETÁRIS POLITIKA

A Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) az EKB-ból és valamennyi uniós tagállam nemzeti központi bankjából áll. A KBER elsődleges célkitűzése az árstabilitás fenntartása. Az EKB Kormányzótanácsa az elsődleges cél elérése érdekében kétpilléres monetáris politikai stratégia alapján hozza meg határozatait, amelyeket szokványos és nem szokványos monetáris politikai intézkedések alkalmazásával hajt végre. Az EKB szokványos monetáris politikájának legfontosabb eszközei a nyíltpiaci műveletek, a jegybanki rendelkezésre állás és a kötelező tartalék. A pénzügyi válságra adott válaszként az EKB megváltoztatta kommunikációs stratégiáját is, előrettekintő iránymutatást adva kamatpolitikájának jövőbeli alakulására vonatkozóan, amely az árstabilitási kilátásoktól függ, valamint számos nem szokványos monetáris politikai intézkedést hozott. Ez utóbbiak közé tartoznak a másodlagos piacokon végrehajtott eszköz- és állampapír-vásárlások az árstabilitás és a monetáris politika transzmissziós mechanizmusa hatékonyságának fenntartása érdekében.

JOGALAP

- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 119–144., 219., 282–284. cikke.
- A Lisszaboni Szerződéshez csatolt 4. számú jegyzőkönyv a Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) és az Európai Központi Bank (EKB) alapokmányáról.

CÉLKITŰZÉSEK

A KBER elsődleges célkitűzése az árstabilitás fenntartása az EUMSZ 127. cikkének (1) bekezdésével összhangban. E célkitűzés sérelme nélkül a KBER támogatja az Unió általános gazdaságpolitikáját azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az uniós célkitűzések eléréséhez. A KBER a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban jár el, támogatva a források hatékony elosztását. (az EUMSZ 127. cikkének (1) bekezdése).

EREDMÉNYEK

A. Az EKB intézkedéseinek vezérelvei

1. Az EKB függetlensége

Az EKB függetlenségének alapelvét az EUMSZ 130. cikke rögzíti („A rájuk ruházott hatáskörök gyakorlása, valamint feladataik és kötelezettségeik végrehajtása során

sem az EKB, sem a nemzeti központi bankok, sem döntéshozó szerveik valamely tagja nem kérhet vagy fogadhat el utasítást az uniós intézményektől vagy szervektől, a tagállamok kormányaitól vagy bármely egyéb szervtől.”). Az EKB függetlenségét továbbá az EUMSZ 123. cikkében említett tilalmakkal tartják fenn, amelyek a nemzeti központi bankokra is érvényesek: tilos folyószámlahitel vagy bármely más hitel nyújtása az uniós intézmények vagy szervek, a tagállamok központi kormányzata, regionális vagy helyi közigazgatási szervei, közjogi testületei, egyéb közintézményei vagy közvállalkozásai részére. Az EKB függetlenségének lényege a monetáris politikai eszközök szabad megválasztása. A szerződés rendelkezik a hagyományos eszközök használatáról (az alapokmány 18. és 19. cikke) és engedélyezi a Kormányzótanácsnak, hogy döntsön az egyéb módszerek alkalmazásáról (az alapokmány 20. cikke).

2. Az EKB elszámoltathatóságának és átláthatóságának elvei

Az EKB hitelességének biztosítása érdekében a szerződés (az EUMSZ 284. cikke) és az alapokmány (15. cikk) jelentéstételi kötelezettséget ró az EKB-ra. Az EKB legalább negyedévente jelentést készít a KBER tevékenységéről, és azt közzéteszi. Hetente közzéteszik a KBER konszolidált pénzügyi kimutatását. Az EKB havi jelentései (Monthly Bulletin) a kezdetektől fogva mélyreható elemzést nyújtanak a gazdasági helyzetről és a várható áralakulásról. A Monthly Bulletin 2015 januárjában felváltotta az új Economic Bulletin, amelyet a monetáris politikai ülések után két héttel fognak kiadni, tekintettel arra, hogy 2015 januárjában a Kormányzótanács átállt a hathetenkénti ülésezésre. Az EKB 2015. február 19-én adta ki első alkalommal a Kormányzótanács monetáris politikai üléséről szóló beszámolót, és ezzel a többi vezető központi bank kommunikációs politikájához igazodott. Az EKB éves jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek a KBER tevékenységéről, valamint az előző és a folyó év monetáris politikájáról egyaránt. Az EKB elszámoltatható az Európai Parlament felé, és az EKB igazgatósági tagjai rendszeresen megjelennek a Parlament előtt.

3. Az EKB kormányzótanácsában zajló szavazások szabályai (az alapokmány 10. cikkének 2. pontja)

A kormányzótanácsban zajló szavazásokon korábban az „egy személy egy szavazat” elv érvényesült. Az uniós szerződések értelmében az EKB Kormányzótanácsának szavazati rendszerében rotációs rendszert kell bevezetni, amint az euróövezeti országok száma meghaladja a 18-at, ami Litvánia euróövezeti taggá válásával 2015. január 1-jén bekövetkezett. A rotációs rendszer célja, hogy a résztvevők megnövekedett száma ellenére biztosítsa az EKB döntéshozatali rendszerének hatékonyságát. A rangsorban – gazdaságuk és pénzügyi szektoruk méretétől függően – az első öt helyen álló euróövezeti ország (jelenleg Németország, Franciaország, Olaszország, Spanyolország és Hollandia) jegybankelnökei négy szavazati joggal osztoznak. A többiek (jelenleg 14-en) 11 szavazati joggal osztoznak. A jegybankelnökök havi rotáció alapján egymást felváltva élnek a jogokkal. Az igazgatótanács tagjai állandó szavazati joggal rendelkeznek.

B. Az EKB monetáris politikai stratégiája

1. Áttekintés

Az EKB kormányzótanácsa 1998. október 13-án megállapodott monetáris politikai stratégiájának fő elemeiről, azaz i. az árstabilitás mennyiségi meghatározásáról, ii. a pénzmennyiség monetáris aggregátummal megállapított növekedése nyomon követésének fontos szerepéről, valamint iii. az árak várható alakulásának széles körű felméréséről. Az EKB két pilléren nyugvó monetáris stratégiát fogadott el (1. pillér: gazdasági elemzés, 2. pillér: monetáris elemzés), és a pillérek szerepét a monetáris stratégia legutóbbi, 2003. május 8-i felülvizsgálata során még egyszer pontosították. A [Gazdasági és Monetáris Bizottság](#) által 2019. szeptember 4-én szervezett [nyilvános meghallgatáson](#) Lagarde asszony, az EKB új elnöke bejelentette, hogy felül fogja vizsgálni az EKB monetáris politikai stratégiáját.

2. Árstabilitás

Az árstabilitást középtávon 2% alatti, de ahhoz közelítő inflációs rátaként (az euróövezet harmonizált fogyasztóiár-indexének (HICP) éves növekedése) határozták meg.

3. A monetáris politika stratégiájának első pillére: gazdasági elemzés

A gazdasági elemzés az árak alakulásának rövid és középtávú meghatározó tényezőit vizsgálja. Középpontjában a gazdaságban zajló reáltevékenységek és pénzügyi feltételek állnak. A gazdasági elemzés figyelembe veszi, hogy az árak alakulását ezen az időhorizonton erősen befolyásolja az áruk, szolgáltatások, illetve a termelési tényezők piaca kínálatának és keresletének kölcsönhatása. Az elemzéshez az EKB rendszeresen áttekinti többek között a teljes kibocsátás alakulását, a keresletet és a munkaerőpiaci viszonyokat, számos ár- és költségmutatót, a költségvetési politikát, az euróövezet fizetési mérlegének alakulását és az eszközárakat^[1].

4. A monetáris politika stratégiájának második pillére: monetáris elemzés

A monetáris elemzés a pénzmennyiség és az árak között fennálló hosszú távú kapcsolaton alapul, és alapvetően a gazdasági elemzésben foglalt, a monetáris politikára vonatkozó rövid és középtávú indikációk összevetését szolgálja. A monetáris elemzés a pénz- és hitelfolyamatok részletes vizsgálatát tartalmazza, és értékeli hatásukat a jövőbeli inflációra és gazdasági növekedésre.

C. A monetáris politika végrehajtása: eszközök és eljárások

Az EKB monetáris politikája – azon kamatlábak meghatározásával, amelyek mellett a kereskedelmi bankok pénzt kaphatnak a központi banktól – közvetett hatást gyakorol az euróövezeti gazdaságban érvényes kamatlábakra, különösen a kereskedelmi bankok által nyújtott hitelek és a megtakarítások kamatlábjára. Monetáris politikájának megvalósítása érdekében az EKB számos eszközt alkalmaz.

[1]A két pillér ismertetése az alábbi dokumentum alapján készült: Az EKB monetáris politikája (2011) <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/monetarypolicy2011en.pdf>

1. Nyíltpiaci műveletek

A nyíltpiaci műveletek fontos szerepet játszanak a kamatlábak irányításában, a piac likviditási helyzetének kezelésében és a monetáris politikai irányultság jelzésében. Az eurórendszer rendszeres nyíltpiaci műveletei euróban likviditást biztosító egyhetes műveletekből (irányadó refinanszírozási művelet) és euróban likviditást biztosító három hónapos műveletekből (hosszabb lejáratú refinanszírozási művelet) állnak. Az irányadó refinanszírozási műveletek az euróövezetben irányítják a rövid távú kamatlábak alakulását, kezelik a likviditási helyzetet és jelzik a monetáris politika irányvonalát, a hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletek pedig hosszabb távra szóló, kiegészítő refinanszírozást biztosítanak a pénzügyi szektor számára.

A kevésbé rendszeres nyíltpiaci műveletek finomhangoló műveleteket és strukturális műveleteket jelentenek. Az előzők célja a piac váratlan likviditási ingadozásainak kezelése, különösen azzal a céllal, hogy kiegyenlítsék a kamatokra gyakorolt hatásokat, míg az utóbbiak az eurórendszer pénzügyi szektorral kapcsolatos strukturális helyzetének állandó kiigazítását szolgálják.

2. Jegybanki rendelkezésre állás

A jegybanki rendelkezésre állás likviditást teremt vagy csökkent egynapos lejáratú, és az EONIA (euróban nyújtott egynapos hitelek átlagos kamatlába) mutatja az euro egynapos bankközi piacát meghatározó effektív kamatlábat. Az eurórendszer a hitelintézetek számára a jegybanki rendelkezésre állás két típusát kínálja: aktív oldali rendelkezésre állás, amelynek keretében a központi bank egynapos likviditást nyújt, valamint a betéti rendelkezésre állás egynapos betétek központi bankban történő elhelyezésére.

3. Kötelező tartalék tartása

Az alapokmány 19. cikkének (1) bekezdésével összhangban az EKB megkövetelheti a tagállami székhelyű hitelintézetektől, hogy kötelező tartalékot tartsanak az EKB-nál és a nemzeti központi bankoknál. A kötelező tartalék célja, hogy stabilizálja a piacon érvényes rövid távú kamatlábat, és strukturális likviditási hiányt teremtson (vagy növeljen) a bankrendszer és az eurórendszer között, ami megkönnyíti a pénzpiaci kamatok rendszeres likviditásteremtő ügyletek révén történő irányítását. A kiszámítás módszereit és a szükséges összeg nagyságát a kormányzótanács határozza meg.

4. Nem szokványos monetáris politikai intézkedések és válságintézkedések

2012 augusztusában az EKB bejelentette végleges értékpapír-adásvételi műveletek másodlagos államkötvénypiacon történő végrehajtásának lehetőségét a megfelelő monetáris transzmissziós politika védelme és monetáris politikája egységességének megőrzése érdekében.

2013 júliusa óta az EKB előretekintő iránymutatást ad kamatpolitikájának jövőbeli alakulására vonatkozóan. Az EKB kommunikációs stratégiájában komoly elmozdulást jelent az előretekintő iránymutatás, mivel nemcsak azt teszik közzé, hogy az EKB középtávon hogyan értékeli az aktuális gazdasági feltételeket és az árstabilitást fenyegető kockázatokat, hanem azt is, hogy az értékelés milyen kihatással van jövőbeli monetáris politikájának irányára.

2014 júniusában az EKB egy sor, kezdetben kétéves időszakra szóló, célzott, hosszabb lejáratú refinanszírozási műveletet (CHLRM) jelentett be, amelyek célja az euróövezeti hitelintézetek számára nyújtott banki hitelezés javítása. A második sorozat (TLTRO II) 2016 márciusában, a harmadik sorozat (TLTRO III) pedig 2019 márciusában indult.

Emellett 2009 óta végrehajtottak számos eszközvásárlási programot az euróövezeten belüli növekedés fenntartása érdekében, ami megfelel annak a célnak, hogy az inflációs rátát középtávon 2% alatt, de ahhoz közeli értéken tartsák. Ezek a vállalati szektor vásárlási programjából (CSPP), az eszközfedezetű értékpapír vásárlási programból (ABSPP) és a harmadik fedezettkötvény-vásárlási programból (CBPP3) állnak. A már lezárt programok közé tartozik az értékpapír-piaci program (SMP), a fedezettkötvény-vásárlási program (CBPP) és a második fedezettkötvény-vásárlási program (CBPP2). A nettó eszközvásárlások havi átlagos üteme eredetileg 60 milliárd EUR volt (2015. március – 2016. március), majd később (2016. április – 2017. március) havi 80 milliárd EUR-ra emelkedett. A nettó eszközvásárlások ezt követően fokozatosan havi 15 milliárd EUR-ra csökkentek (2018. október – 2018. december). 2018 decemberében a Kormányzótanács úgy határozott, hogy leállítja a nettó eszközvásárlásokat azzal a céllal, hogy fenntartsa a lejáró értékpapírokból származó tőketörlesztések újrabefektetését, és az egyes eszközvásárlási programok keretében megtartsa a halmozott nettó eszközvásárlások szintjét. 2019. szeptember 12-én a Kormányzótanács úgy határozott, hogy 2019. november 1-jétől havi 20 milliárd EUR ütemben újraindítja a nettó eszközvásárlásokat, és arra számított, hogy azok addig tartanak, „ameddig ez a kamatpolitikája alkalmazkodó hatásának megerősítéséhez szükséges, és röviddel azelőtt befejeződnek, hogy megkezdődne az EKB irányadó kamatlábainak emelése”.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az EKB közvetlenül az Európai Parlamentnek köteles elszámolni. Ez az elszámoltathatóság négy fő módon valósul meg.

Az EUMSZ 284. cikkének (3) bekezdése és a KBER alapokmánya 15. cikkének (3) bekezdése értelmében az EKB elnökének éves jelentést kell benyújtania a Parlament számára. A Parlament általában állásfoglalást fogad el az EKB éves jelentéséről^[2].

Az EKB elnöke állandó gyakorlatként évente négyszer jelenik meg a Parlament Gazdasági és Monetáris Bizottsága (ECON) előtt, hogy ismertesse az EKB politikai döntéseit és válaszoljon a bizottsági tagok kérdéseire (monetáris párbeszéd). Az ülések nyilvánosak és a jegyzőkönyveket mind a Parlament, mind az EKB honlapján közzéteszik. Az ECON bizottság a monetáris szakértői testületre támaszkodik, hogy minden monetáris párbeszéd előtt független véleményt és szakértelmet nyújtson^[3].

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának az Európai Parlament és az EKB közötti megállapodást követően hivatalos formába öntött [140. cikke](#) értelmében az Európai

[2]Lásd például az EKB 2018. évi éves jelentésére vonatkozó eljárást: [https://oel.secure.ep.parl.union.eu/oel/popups/ficheprocedure.do?reference=2019/2129\(INI\)&l=en](https://oel.secure.ep.parl.union.eu/oel/popups/ficheprocedure.do?reference=2019/2129(INI)&l=en)

[3]A monetáris szakértői testület által készített dokumentumok a következő hivatkozáson érhetők el: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/econ/monetary-dialogue.html>

Parlament bármely képviselője havonta legfeljebb hat írásbeli választ igénylő kérdést nyújthat be az EKB-nak.

Végezetül az Európai Parlament szerepet játszik az EKB Igazgatósága tagjainak (azaz az elnök, az alelnök és négy másik tag) kinevezési eljárásában^[4].

Dirk Verbeken / Dražen Rakić / Dario Paternoster
12/2019

[4]Az Európai Parlamentnek az EKB tagjai kinevezésében betöltött szerepéről bővebben lásd: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/638413/IPOL_STU\(2019\)638413_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/638413/IPOL_STU(2019)638413_HU.pdf)

